

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ КАРТКОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Бодай Тетяна

*Міжрегіональна Академія управління персоналом
Хмельницький інститут імені Митрополита Київського і Всієї України,
Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Володимира*

Протягом останніх десятиліть світова фінансово-кредитна система пройшла складний шлях від застосування готівкових коштів до переважно безготівкових електронних розрахунків. У країнах з ринковою економікою на заміну чековим книжкам прийшли пластикові картки.

Починаючи з 1995 року міжнародні платіжні системи вийшли на український ринок кредитних карток. У 1995 році було створене Акціонерне Товариство «Укркарт», до якого ввійшли 17 українських банків, бажаючих працювати з чіповою технологією. А у 1996 році Асоціація EUROPAY своїм листом від 12 лютого назначила банк «Аваль» та «Градобанк» своїми агентами на Україні та уповноважила їх здійснювати операції з юридичними особами-резидентами на основі підписаної з ними угоди. Повноправними членами асоціації VISA International стали у 1996 році сім українських комерційних банків Промінвестбанк, Приватбанк, Укрексімбанк, Аваль, Укрінбанк, Перший міжнародний банк та Градобанк. У цьому ж році віце-президент асоціації VISA з боку міжнародної платіжної системи надав українським банкам права проводити розрахунки по транзакціям у гривні. Це означає, що відтепер банки могли відкривати своїм клієнтам по карткам VISA не валютні, а гривневі рахунки. Власники кредитних карток проводили операції у гривнях, а подальша конвертація здійснювалась по курсу Національного Банку України [3, ст. 66-68].

З вересня 1996 року банки України один за одним почали приєднуватися до міжнародного карткового бізнесу. Однак власної платіжної системи в Україні поки ще не було - банки пропонували продукти західних або російських компаній.

Лідруюче місце на українському ринку займали та займають зараз дві західні платіжні системи VISA та EUROPAY/MasterCard що представлено на рисунку 2.1. До речі, співвідношення між картками VISA та EUROPAY в Україні трохи інше, ніж у Європі, та в усьому світі.

В Україні з 1996 року введена національна система масових електронних платежів, що дає змогу обслуговувати платіжні картки міжнародних платіжних систем – “VISA”, “EuroCard/MasterCard”, “American Express”, “Diner Club” тощо [2, ст. 10-12].

Низка українських уповноважених банків є членами цих міжнародних платіжних систем і здійснюють такі неторговельні поточні операції з платіжними документами: емітування пластикових карток і дорожніх чеків в іноземній валюті; продаж цих документів і виплату за ними іноземної валюти готівкою.

Пластикові картки поступово стають звичними не лише для пересічних громадян, а й для підприємств та організацій, що використовують їх для обслуговування свого бізнесу. І хоча в нас безготівкові розрахунки ще не набули

такого розвитку, як у західних країнах, визнання пластикових карток як зручної та надійної системи розрахунків залишається лише питанням часу.

Зрозуміло, що у розширенні ринку пластикових карток насамперед зацікавлені ті, хто отримує зиск від продажу даного продукту – банки, що їх емітують. Серед стовпів вітчизняного карткового бізнесу можна виділити АППБ „Аваль”, Приватбанк, банк „Надра”, деякі інші. І саме необхідністю розширення ринків збуту зумовлена поява останнім часом продуктів, орієнтованих на вузькі цільові групи споживачів, – індивідуальні картки для пенсіонерів, студентів, жінок, приватних підприємців та великих корпорацій – кожен з цих видів має свої переваги та програми лояльності, дисконтні й бонусні системи. Безперечний інтерес для банків становлять зарплатні проекти та корпоративні картки, що дають змогу одразу залучити не один десяток, а то й сотню клієнтів.

Лідером карткового бізнесу остається “Приватбанк” – більше 6444 тис. карт, Промінвестбанк – більше 2366 тис. карт, але 1151 тис. карт – це локальні картки, ВАТ КБ “Надра” – більше 2 млн. карток, “Аваль” – більше 2032 тис, але більше 284 тис. карт – це локальні картки, Ощадбанк – більше 743 тис, але більше 335 тис. карт – це локальні картки.

Обираючи пластикову картку, слід взяти до уваги такі критерії:

- розгалуженість мережі, що приймає картки до оплати або здійснює видачу готівки;
- перелік послуг, що доступні власникам карток;
- якість клієнтської підтримки банку;
- сума, яку доводиться сплачувати за відкриття та користування картою;
- додаткові програми лояльності;
- рівень захисту коштів на карткових рахунках.

Найбільші темпи приросту в 2007 році отримані за операціями, які виконувалися з використанням платіжних карток НСМЕП, MasterCard і «УкрКарт»: сума їх операцій збільшилася порівняно з 2003 роком відповідно на 126% (до 5275,8 млн. грн.), 123% (до 24320 млн. грн.) і 102,9% (до 748,1 млн. грн.).

Такі темпи приросту обсягів та кількості операцій дозволили платіжній системі MasterCard практично зрівнятися за цими показниками з платіжною системою VISA, а НСМЕП – збільшити свою частку в загальних обсягах операцій за платіжними картками, емітованими українськими банками, до 8,3%. Динаміка кількості та сум операцій [3, ст. 68-70].

Операції, які здійснюються в Україні за всіма картками, емітованими вітчизняними банками, становлять 97,1% від загальної суми операцій та 99,45% від загальної кількості операцій. Якщо брати до уваги тільки картки міжнародних платіжних систем, які можуть використовуватися за кордоном, то ці показники є такими – 96,4% від загальної суми операцій та 99,35% від загальної кількості операцій. Це свідчить про те, що держателі платіжних карток, емітованих українськими банками, здійснюють операції з їх використанням переважно в межах своєї країни, а використання карток за межами України є незначним.

У 2009 році в Україні здійснено понад 239,6 млн. операцій з використанням платіжних карток (у тому числі емітованих банками – нерезидентами в Україні) на суму 64 517,3 млн. грн.. З них 236,6 млн. внутрішньоукраїнських операцій за картками, емітованими українськими банками, здійснено на суму 61 895,5 млн. грн. і 3,0 млн. операцій за картками, випущеними банками-нерезидентами, на суму 2621,8 млн. грн. [1, ст. 32]

1. Кравець В.М., Савченко А.С. Платіжні картки в Україні –К.:Факт, 2005. –32с.
2. Околіта Л. Операції з використанням платіжних карток НСМЕП./ Вісник НБУ. – 2003. - № 3.
3. Омельченко А. Банківські пластикові картки//Бухгалтерія .-2007.-№17/2(432).

**AN ANALYSIS OF THE MODERN STATE OF CARD BUSINESS IS IN
UKRAINE.**

Tetyana Boday

Khmelnytskyi institute of Interregional Academy of management of the personnel

This article gives an analysis and description of market of plastic cards condition in Ukraine